

احیاگر عظمت خراسان در سپهر ادب ایران

به مناسبت سالروز درگذشت زنده یاد مهدی اخوان ثالث، درگفت و گو با دکتر قدمعلی سرامی و دکتر اسماعیل آذر، استادان سرشناس زبان و ادب فارسی واز دوستان او، زوایای تازه ای از نقش بی بدیل این شاعر نابغه را در اعتلای فرهنگ کشورمان بررسی کرده ایم

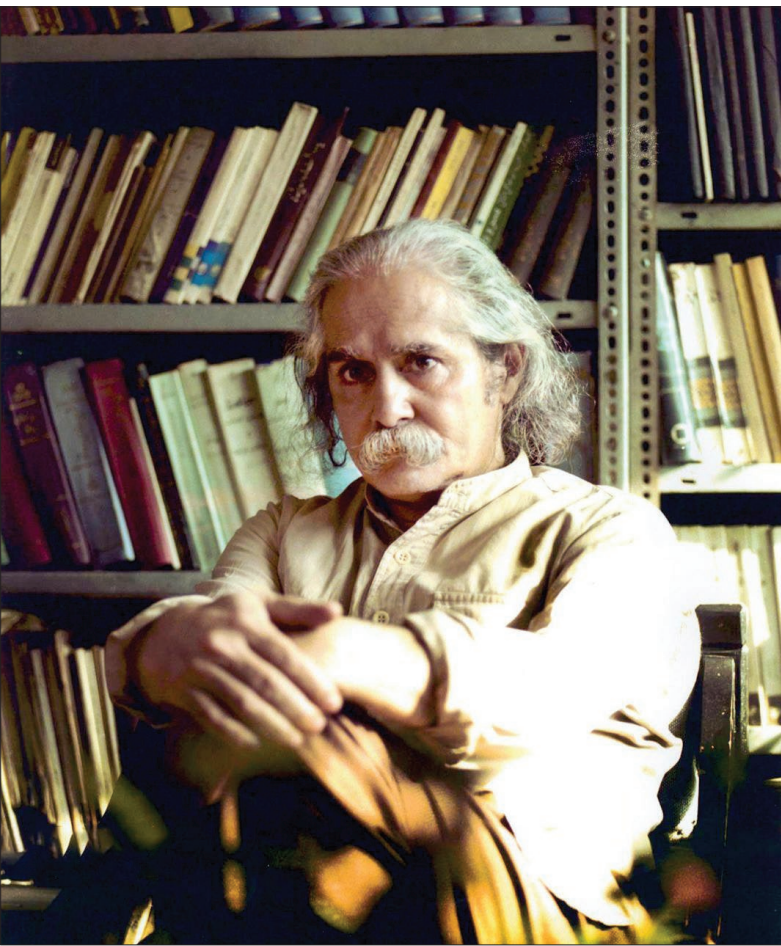
محمد بهبودی نیا

culture@khorasannews.com

پاسداشت زبان فارسی بی تردید، یکی از رسالت های نانوشته بزرگی است که بر عهده تمام فارسی زبانان نهاده شده است. امروزه با پیشرفت و گسترش شبکه های ارتباطی، دسترسی به خبرها و مولفه های فرهنگ و ادبیات بسیاری از کشورهای جهان به سادگی امکان پذیر است؛ اما این ارتباطات، گذشته از مزایای آن، معایبی هم به همراه دارد. یکی از این معایب، ورود گسترده عناصر فرهنگ و زبان دیگر کشورها و تأثیرگذاری آن بر زبان و فرهنگ کشور مقصد است که با تضعیف زبان به عنوان عاملی هویت ساز و وحدت آفرین، بسیاری از چالش های هویتی به وجود خواهد آمد. بر کسی پوشیده نیست که شاعران و نویسندگان فارسی زبان، در طول تاریخ با تولید آثار فاخر، همواره نقش مؤثری در حفظ زبان فارسی داشته اند. چهارم شهریور سالروز درگذشت مهدی اخوان ثالث (۱۰ اسفند ۱۳۰۷ - ۴ شهریور ۱۳۶۹)، شاعر پرآوازه خراسانی با تخلص «م. امید» است. شاعری که بنابه اعتقاد بسیاری از کارشناسان، مجموعه شعرهای او می تواند کارکردهای فراوانی در زمینه حفظ و ارتقای زبان فارسی داشته باشد. از جمله آثار مهدی اخوان ثالث، می توان به مجموعه شعرهای ارغنون، زمستان، آخر شاهنامه، از این اوستا، در حیات کوچک پاییز در زندان و... اشاره کرد. به منظور آگاهی بیشتر از سبک شعری مهدی اخوان ثالث و چگونگی تأثیر این سبک بر زنده نگه داشتن زبان و ادبیات فارسی با دکتر قدمعلی سرامی و دکتر اسماعیل آذر، دو تن از استادان ادبیات فارسی و دوستان مهدی اخوان ثالث، مصاحبه کرده ایم که در ادامه می خوانید.

■ تبلور تمام عیار سبک شعر خراسانی استاد قدمعلی سرامی در گفت و گو با خراسان، ضمن اشاره به جایگاه ویژه زبان خراسانی در سروده های مهدی اخوان ثالث می گوید: برای سخن گفتن از جایگاه شعر اخوان در خدمت رسانی به زبان و ادبیات فارسی، ابتدا باید به بیان مقدمه ای بپردازیم. اصالت کلمات در نقاط مختلف کشور، متفاوت است. در خراسان، ما شاهد کلمات با اصالتی هستیم و خراسانی بودن، یک امتیاز بزرگ برای شاعران است. اولین سبک شعر فارسی، سبک خراسانی است که ویژگی بزرگ این سبک نسبت به دیگر سبک ها، تعداد بالای لغات فارسی موجود در آن است. شعر مهدی اخوان ثالث نیز به دلیل خراسانی بودن، دارای زبان و دایره لغات فارسی اصیل زیادی است. بنده، افتخار دوستی با اخوان را داشتم؛ او حتی در دیدارهای رودررو و سخن گفتنش، در انتخاب کلمات دقت بالایی داشت. طبیعی است که این دقت نظر در شعرهای او بسیار بالاتر است. این استاد زبان و ادبیات فارسی می افزاید: اخوان ثالث به معانی کلمات، توجه زیادی داشت که این حاصل ارادت ویژه او به زبان فارسی است. او با این میزان از دقت در استفاده از کلمات فارسی و دوری از سهل انگاری ها، به هم زبان های ما و نسل آینده اثبات می کند ما زبانی داریم که همزمان با این که واژه ها را به طور واقعی و بر اساس فرهنگ لغت به کار می بریم قابلیت این را نیز دارد که حالتی کنایی، استعاری و نمادین داشته باشد. پس باید بیشتر، قدر این زبان را بدانیم. شاعران بزرگ زبان فارسی

از جمله اخوان از ابتدای سرودن شعر، به جنبه آگاهی بخشی مردم جامعه از ظرفیت های زبان فارسی، توجه ویژه ای داشته اند. وی می گوید: اخوان چه در حوزه زبان شناسی و چه موضوعات اجتماعی دارای تفکرات تعلیمی است. او با لطافت های شعری خودش، بدون این که نصیحتی مستقیم داشته باشد مخاطب را به سمت مطلوب رهنمون می کند. شعر تعلیمی اخوان با هوشمندی از مستقیم گویی دوری می کند، اخوان ثالث در بسیاری از زمینه ها به دنبال بهروزی جامعه بوده و به ارتقای جامعه در این موارد، امید داشته است. او حتی اگر از اندوه می گوید در تمامی شعرها روزنه هایی را به سمت امید باز می گذارد. اخوان ثالث بی جهت،

تخلص «امید» را انتخاب نکرده است.

افزوده های اخوان به زبان فارسی

دکتر اسماعیل آذر هم که سابقه درخشانی در حوزه ترویج زبان و ادبیات فارسی در داخل و خارج از کشور دارد و گفت و گوهای رودررویی با اخوان ثالث در این زمینه داشته است، می گوید: مهدی اخوان ثالث را می توان از جمله شاعرانی دانست که ادبیات فارسی در عمق وجود او رسوخ کرده بود و دایم به ادبیات، مشغول بود. او برای فرزندانش نام هایی از قبیل لاله، لولی، تنگل، توس و... را انتخاب کرده است. این استاد زبان و ادبیات فارسی در پاسخ به این سؤال که شعر اخوان ثالث تا چه حد می تواند بر جلوگیری از هجوم لغات بیگانه به زبان مردم جامعه و همچنین به ماندگاری برخی لغات کهن در حافظه اجتماع کمک کند، می افزاید:

اخوان ثالث، علاوه بر زنده نگه داشتن بسیاری از واژه های کهن در جامعه امروز، خدمتی فراتر به زبان و ادبیات فارسی انجام داد. او واژه های زیادی را در زبان، خلق کرد؛ بنابراین یکی از اعتبارهای اخوان این است که به زبان و شعر فارسی افزود. وی خاطر نشان می کند: اخوان، در نحو دست می برد و جای فعل و فاعل را بنا به اختیارات شاعری، تغییر می داد و با انجام همین تغییرات هدفمند، زبان را ارتقا بخشید. این موارد همه از نشانه های سبکی شعر اخوان ثالث است.

شعر اخوان در مقام یک سبک فاخر

اسماعیل آذر در ادامه به دلایل تمایز شعر اخوان از دیگر شاعران، می پردازد و می افزاید: زبان پاکیزه، دگرگونی در نحو زبان به شیوه شاعرانه

و در ست، قطع و وصل های کلامی دارای لحن حماسی، گستردگی واژگان به دلیل مطالعات بالای شاعر، ایجاد روانی و سادگی، استفاده از کلمات و فضای دارای بوی عطر خراسانی، خلق شعرهایی فاخر در وصف شخصیت های فراوان، اشیا، نام مکان ها و نقش آفرینان، اطناب پذیری در عین کسل کننده نبودن شعر، تلخ تلخ ها و دلننگی ها و گله هایی دوست داشتنی نه از آن نوع دلننگی ها و گله هایی که مخاطب را از خواندن ادامه شعر باز دارد، از جمله مشخصات شعر اخوان است. این مترجم و استاد دانشگاه می گوید: اخوان ثالث، بی تردید یکی از قله های شعر فارسی است. شاعری که از پشتوانه علمی مستحکمی برخوردار است؛ همین موضوع باعث سرآمدی او نسبت به تعداد زیادی از شاعران شده است. با استناد به تمامی مواردی که گفته شد می توان شعر اخوان ثالث را در جایگاه شایسته ای در زمینه پاسداشت، ارتقا بخشی زبان و ادبیات فارسی و مقابله با هجوم لغات بیگانه دانست.

۶۶

دکتر اسماعیل آذر: اخوان ثالث، علاوه بر زنده نگه داشتن بسیاری از واژه های کهن در جامعه امروز، خدمتی فراتر به زبان و ادبیات فارسی انجام داد. او واژه های زیادی را در زبان، خلق کرد؛ بنابراین یکی از اعتبارهای اخوان این است که به زبان و شعر فارسی افزود. او واژه های زیادی را در زبان، خلق کرد؛

فرزندان ممتاز کارکنان روزنامه خراسان سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰

معلمی، کشف ستاره هاست و ستاره های امروز، خورشیدهای فروزان ایران فردايند و (فرداسازان) جمهوری اسلامی، سهم خانواده بزرگ (خراسان) در سپهر آینده نیز ستاره باران است.

این را نیز موهون تلاش معلمانی هستیم که نقش پیامبر گونه خود را در حد اعلا به انجام رساندند. لذا از همه معلمان بزرگ و مدیران و کارکنان مدارس و مراکز آموزشی صمیمانه قدر دانی می کنیم.

محمیا فیروزیان
کلاس اول
مدرسه رادمرد
خیلی خوب

سارا برند
کلاس اول
مدرسه مفتاح
خیلی خوب

فاطمه حسین زاده
کلاس اول
مدرسه حکیمیان
خیلی خوب

محمیا احمدپور
کلاس دوم
مدرسه فاطمه بنت اسد
خیلی خوب

نیکی نوفرستی
کلاس دوم
مدرسه شهید عطایی
خیلی خوب

تیسیم فرجی
کلاس دوم
مدرسه شهید حاتمی
خیلی خوب

ملینا محمدی
کلاس دوم
مدرسه عباس سعیدی
خیلی خوب

مهیا اکبری
کلاس دوم
مدرسه ریحانه
خیلی خوب

کورنظافت
کلاس دوم
مدرسه همت
خیلی خوب

زهرافریفته
کلاس دوم
مدرسه گوهرشاد
خیلی خوب

نازنین رضوانی
کلاس دوم
مدرسه کاظمیه
خیلی خوب

مبینا یعقوبی
کلاس دوم
مدرسه گرجستانی
خیلی خوب

حماحگو
کلاس دوم
مدرسه همای
خیلی خوب

ساجده عاشوریان
کلاس سوم
مدرسه شهید علی
اکبری یعقوبی
خیلی خوب

غزل بزرگوار
کلاس سوم
مدرسه آزاده
خیلی خوب

فاطمه محمدی فرد
کلاس چهارم
مدرسه سیرانوش
خیلی خوب

سارا واله
کلاس چهارم
دبستان دخترانه امام رضاع
خیلی خوب

صبا سخاوت پور
کلاس پنجم
دبستان مصلی نژاد
حضرت زینب
خیلی خوب

یلدا صمدنیا
کلاس پنجم
مدرسه نصر
خیلی خوب

عارفه وفادار
کلاس پنجم
مدرسه استقلال
خیلی خوب

سیده یکتا مدنی
کلاس پنجم
مدرسه استقلال
خوب

زهرابغشی
کلاس ششم
مدرسه الهام
خیلی خوب

روشا باقرزاده
مدرسه حضرت زهرا
کلاس ششم
خیلی خوب

مبینا محمدی
کلاس هفتم
مدرسه صفورا
معدل ۲۰

پرنیا کوهستانی
کلاس هفتم
مدرسه مفتاح
معدل ۱۹:۴۶

سیده ستایش رفاهی
کلاس هفتم
مدرسه شهید طباطبایی
معدل ۱۹:۸۸

سیده سارینا حسینی خواه
کلاس هشتم
مدرسه شهید حاتمی
معدل ۱۹:۴۶

زهرایعقوبی
کلاس هشتم
مدرسه آیات
معدل ۱۹:۸۳

ساجده دبیتی زاده
کلاس هشتم
مدرسه شهید حاتمی
معدل ۱۹:۵۵

نجمه ماروسی
کلاس هشتم
مدرسه شهیدای سیزده آبان
معدل ۱۸:۹۱

اسما فریفته
کلاس نهم
مدرسه حاج علی اکبر
حسن زاده اصفهانی
معدل ۱۸:۰۱

کیمیا حکیمی
کلاس دهم
هنرستان عالمه
معدل ۱۹:۳۹

نازنین ندیمی
کلاس دهم
مدرسه بادام چی
معدل ۱۹:۳۹

روژان باقرزاده
کلاس دوازدهم
مدرسه شهید صدر
معدل ۱۹:۴۷